

Εργασία

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Ανεργία

Άρση των εμποδίων στην άσκηση επαγγελμάτων

Απασχόληση στο Δημόσιο

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ

Ασφαλιστικές παροχές

Ασφαλιστικές εισφορές

Στην πολυετή οικονομική και κοινωνική κρίση, με την αύξηση της ανεργίας και τη δραστική μείωση των εισοδημάτων, η πολιτική κοινωνικής προστασίας και ενίσχυσης της απασχόλησης διαδραματίζει καθοριστικό αντισταθμιστικό ρόλο. Ωστόσο οι δυνατότητες της διοίκησης να ανταποκριθεί στην κοινωνική αποστολή της υπονομεύονται αφενός από τη δημοσιονομική στενότητα, αφετέρου από δομικές αντιστάσεις και δυσχέρειες προσαρμογής.

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Το Δημόσιο, είτε ως εγγυητής της οργάνωσης των εργασιακών θεσμών είτε και ως απευθείας εργοδότης, προσπαθεί να συγκεράσει ή να εξισορροπήσει αιτήματα, πόρους και συμφέροντα, όχι πάντοτε με επιτυχία. Αντίστοιχα επισφαλείς είναι και οι προοπτικές αποτελεσματικής παρέμβασης του Συνηγόρου, καθώς αυτές συναρτώνται προς τις πραγματικές δυνατότητες και αντοχές των κρατικών φορέων, των επαγγελματικών οργανώσεων αλλά και των ίδιων των πολιτών.

ΑΝΕΡΓΙΑ

Διαγραφή από τα μητρώα ανέργων

Ο Συνήγορος ερεύνησε πλήθος αναφορών από μακροχρόνια ανέργους που διαμαρτύρονταν λόγω της διαγραφής από τον ΟΑΕΔ του αρχικού δελτίου ανεργίας και της έκδοσης στη συνέχεια νέου στο οποίο ο προηγούμενος χρόνος ανεργίας δεν προσμετρήθηκε, με αποτέλεσμα να απολέσουν την ιδιότητα του μακροχρόνια ανέργου.

Αιτία της διαγραφής της αρχικής κάρτας ανεργίας ήταν η προσέλευση των μακροχρόνια ανέργων για θεώρηση των δελτίων στις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ με κάποια καθυστέρηση σε σχέση με την προβλεπόμενη για την ανανέωσή τους ημερομηνία. Οι ενδιαφερόμενοι άνεργοι δεν προσήλθαν να ανανεώσουν το δελτίο ανεργίας τους

εγκαιρώς επικαλούμενοι ανυπέρβλητα κωλύματα, αλλά και απλή αμέλεια ή άγνοια των συνεπειών μη τήρησης της τακτής ημερομηνίας. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων που εξετάστηκαν, οι άνεργοι, έπειτα από τη σχετική ενημέρωση που έλαβαν κυρίως από τον Συνήγορο, αξιοποίησαν τη δυνατότητα άσκησης ένστασης κατά της διαγραφής του αρχικού δελτίου ανεργίας τους, με παράλληλο αίτημα τη συνένωση των δύο δελτίων. Το ΔΣ του ΟΑΕΔ έκρινε θετικά τα σχετικά αιτήματα μόνο στις περιπτώσεις ολιγοήμερης καθυστέρησης θεώρησης του δελτίου ή σε όποιες περιπτώσεις οι λόγοι ανωτέρας βίας που επικαλούνταν και οι οποίοι αφορούσαν τους ίδιους ή μέλη της οικογένειάς τους αποδεικνύονταν και με άλλα μέσα.

Η διαγραφή των πολιτών από τα αρχεία, όπως έχει επισημανθεί επανειλημμένως σε αλληλογραφία με τον ΟΑΕΔ, ακόμη και στην περίπτωση που οφείλεται σε δική τους παράλειψη, θα έπρεπε να εξετάζεται με μεγάλη προσοχή. Τούτο διότι, εξαιτίας της απώλειας της ιδιότητας του μακροχρόνια ανέργου, οι πολίτες στερούνται και σειρά δικαιωμάτων, παροχών και ευεργετημάτων που προϋπήρχαν ή/και θεσμοθετήθηκαν τα τελευταία χρόνια υπέρ των μακροχρόνια ανέργων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η δυνατότητα εξαίρεσης από την υποχρέωση καταβολής του ΕΕΤΗΔΕ και η δυνατότητα θεώρησης βιβλιαρίου ασθενείας – συνεπώς η ασφαλιστική κάλυψη της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης για τους ίδιους και τα μέλη των οικογενειών τους (ενδεικτικές υποθέσεις 166974, 167467, 172147, 172948/2013).

Εγγραφή πολιτών Ευρωπαϊκής Ένωσης στα μητρώα ανέργων

Ο Συνήγορος εξακολουθεί να γίνεται αποδέκτης αναφορών ευρωπαίων πολιτών σχετικά με τα δικαιολογητικά που απαιτούνται από τα Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ) του ΟΑΕΔ για την εγγραφή στα μητρώα ανέργων και την επιδότηση της ανεργίας τους.

Μολονότι η διάταξη της απόφασης του ΔΣ του ΟΑΕΔ με την οποία ορίστηκαν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την εγγραφή στα μητρώα ανέργων¹ συνάδει πλήρως με την ευρωπαϊκή και την εσωτερική νομοθεσία, δεν συμβαίνει το ίδιο με την εγκύκλιο εφαρμογής της. Βάσει του περιεχομένου της εγκυκλίου, για την εγγραφή πολιτών της ΕΕ στα μητρώα ανέργων απαιτείται, πέραν των δικαιολογητικών που ισχύουν για τους λοιπούς ανέργους, και η επίδειξη της βεβαίωσης εγγραφής πολιτών ΕΕ ή του πιστοποιητικού μόνιμης διαμονής στη χώρα, που χορηγούνται από τις κατά τόπο αρμόδιες αστυνομικές αρχές.² Περαιτέρω, η διατύπωση της εγκυκλίου άφησε να εννοηθεί ότι τα ανωτέρω έγγραφα θα πρέπει να αναζητούνται από τα ΚΠΑ επιπροσθέτως της «άδειας διαμονής ή εργασίας».

Ο Συνήγορος επισήμανε στον ΟΑΕΔ ότι η απαίτηση της εγκυκλίου να επιδεικνύεται βεβαίωση εγγραφής πολιτών ΕΕ ή πιστοποιητικό μόνιμης διαμονής έρχεται σε αντίθεση με τις ρητές διατάξεις του άρθρου 25, παράγρ. 1 της Οδηγίας 2004/38/ΕΚ και του άρθρου 20, παράγρ. 4 του ΠΔ 106/2007. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η κατοχή βεβαίωσης εγγραφής πολιτών ΕΕ ή πιστοποιητικού μόνιμης διαμονής στη χώρα δεν μπορεί να επιβάλλεται ως προϋπόθεση για την άσκηση δικαιώματος ή τη διεκπεραίωση διοικητικής διαδικασίας για τους ευρωπαίους πολίτες. Άλλωστε «άδεια διαμονής ή εργασίας» δεν εκδίδεται για ευρωπαίους πολίτες, καθώς το δικαίωμα ανάληψης εργασίας τους απορρέει ευθέως από τη Συνθήκη ΕΚ και δεν εξαρτάται από καμία διοικητική αδειοδότηση (υποθέσεις 153559, 158851/2012, 166356/2013).

Οι προτάσεις του Συνηγόρου έγιναν αποδεκτές και εκδόθηκε από τη Διεύθυνση Απασχόλησης του ΟΑΕΔ έγγραφο, προς ενημέρωση των υπηρεσιών του φορέα, με το οποίο διευκρινίζεται ότι η εγγραφή πολιτών της ΕΕ στα μητρώα ανέργων θα πραγματοποιείται σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στη σχετική απόφαση του ΔΣ του ΟΑΕΔ, χωρίς να απαιτείται η επιπρόσθετη

1. Άρθρο 6, παράγρ. 1 της υπ' αριθμ. 3701/55/22.11.2011 απόφασης του ΔΣ του ΟΑΕΔ, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 71 του Ν. 3996/2011.
2. Όπως αυτά προβλέπονται από τα άρθρα 8 και 16 του ΠΔ 106/2007 «Εγγραφα πιστοποίησης μόνιμης διαμονής πολίτη της Ένωσης».

προσκόμιση βεβαίωσης εγγραφής ή εγγράφου πιστοποίησης μόνιμης διαμονής.

Ανάκληση ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας

Με αφορμή τη διερεύνηση αναφοράς μητέρας της οποίας ανακλήθηκε η προβλεπόμενη στο άρθρο 142 του Ν. 3655/2008 ειδική παροχή προστασίας μητρότητας, ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι συχνά η διοίκηση εκλαμβάνει τα δικαιώματα και την άσκησή τους ως γραφειοκρατικές διαδικασίες αποσυνδέοντάς τα από τον σκοπό που υπηρετούν.

Βασική προϋπόθεση για τη χορήγηση της ειδικής παροχής ώστε ο χρόνος χορήγησής της να λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είναι η ενεργή εργασιακή σχέση της μητέρας το εξάμηνο χορήγησής της. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η μητέρα λάμβανε το επίδομα από 11.5.2012 έως και 10.11.2012, ενώ στις 10.9.2012 είχε αποχωρήσει οικειοθελώς από την εργασία της. Η αρμόδια υπηρεσία του ΟΑΕΔ, λόγω της αποχώρησης πριν από τη λήξη του εξαμήνου, προέβη στην ανάκληση της ειδικής παροχής και διεκδίκησε το ποσό που κατεβλήθη για το διάστημα κατά το οποίο υπήρχε ενεργή εργασιακή σχέση.

Κατά τη διαμεσολάβησή του, ο Συνήγορος επικεντρώθηκε στην αναγκαιότητα προστασίας της μητρότητας, επισήμανε την ελλιπή ενημέρωση των δικαιούχων όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο και τις προϋποθέσεις νόμιμης απολαβής της παροχής και τόνισε την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθώς με την ανακλητική απόφαση η μητέρα αποστερήθηκε όλο το ποσό, αλλά και την ασφαλιστική κάλυψη για όλο το εξάμηνο, επειδή για ένα μικρό χρονικό διάστημα δεν πληρούσε την προϋπόθεση που πράγματι θέτει ο νόμος σχετικά με την ενεργή εργασιακή σχέση. Ο Συνήγορος πρότεινε είτε να ληφθεί υπόψη η καλή πίστη της ενδιαφερομένης και να μην αποστερηθεί συνολικά την παροχή είτε η απαίτηση του ΟΑΕΔ για επιστροφή χρημάτων να περιοριστεί στο διάστημα κατά το οποίο δεν υπήρχε ενεργή εργασιακή σχέση.

Τελικά η διακοπή της παροχής περιορίστηκε στο διάστημα μετά την αποχώρηση της μητέρας (υπόθεση 162029/2013).

ΑΡΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

Με τις διατάξεις του Ν. 3919/2011 επιχειρείται η ενίσχυση της λειτουργίας του ελεύθερου ανταγωνισμού σε σειρά επαγγελματιών με την κατάργηση του συστήματος αδειοδότησης, τη διατήρησή του μόνο στις περιπτώσεις που επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος και την αντικατάστασή του από το σύστημα της αναγγελίας.

Ωστόσο συνεχίζουν να υφίστανται αδικαιολόγητοι περιορισμοί, καθώς το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει σειρά νομοθετικά ρυθμιζόμενων επαγγελματικών δραστηριοτήτων είχε καταρτιστεί καθ' υπαγόρευση της διασφάλισης συντεχνιακών συμφερόντων.

Ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως περιπτώσεις παρέμβασης του Συνηγόρου που είχαν ως αποτέλεσμα την άρση τέτοιων περιορισμών.

Εθελοντική άσκηση κτηνιατρικών εργασιών από αλλοδαπούς κτηνιάτρους

Για την προσωρινή και περιστασιακή άσκηση στην Ελλάδα του επαγγέλματος του κτηνιάτρου από επαγγελματίες που ασκούν νόμιμα το επάγγελμα αυτό σε άλλα κράτη-μέλη, το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΓΕΩΤΕΕ), κατόπιν δήλωσης του ενδιαφερομένου, οφείλει να χορηγήσει εντός επτά ημερών βεβαίωση με την οποία να πιστοποιείται ότι πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις. Ωστόσο, το ΓΕΩΤΕΕ αρνήθηκε να χορηγήσει την ως άνω βεβαίωση σε εθελοντή ολλανδό κτηνίατρο ζητώντας την προσκόμιση επικυρωμένου πιστοποιητικού που να αποδεικνύει καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου,* ο οποίος επισήμανε ότι η προσκόμιση πιστοποιητικού γλωσσομάθειας δεν προβλέπεται, εκδόθη-

κε ο Ν. 4039/2012 με τον οποίο ρυθμίστηκε το ζήτημα της εθελοντικής προσφοράς εργασίας από αλλοδαπούς κτηνιάτρους. Στη συνέχεια εκδόθηκε η γνωμοδότηση 63/2013 ΝΣΚ, σύμφωνα με την οποία η υποχρέωση προσκόμισης πιστοποιητικού γλωσσομάθειας δεν προκύπτει από την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας 2005/36/ΕΚ στις διατάξεις του Ν. 4039/2012. Το ΓΕΩΤΕΕ ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι θα παύσει εφεξής να ζητά πιστοποιητικό γλωσσομάθειας για τη συγκεκριμένη κατηγορία (υπόθεση 149669/2012).

Αποδέσμευση της πραγματοποίησης αντισταθμιστικών μέτρων από τις Σχολές Ξεναγών

Όσοι έχουν κατοχυρώσει επαγγελματικό δικαίωμα ξεναγού σε κράτος-μέλος της ΕΕ, προκειμένου να ασκήσουν το επάγγελμα αυτό στην Ελλάδα, χρειάζονται έγκριση του Συμβουλίου Αναγνώρισης Επαγγελματικών Προσόντων (ΣΑΕΠ), το οποίο εκτιμά κατά περίπτωση αν απαιτούνται ή όχι αντισταθμιστικά μέτρα, δηλαδή πρόσθετη εκπαίδευση ή πρακτική άσκηση προσαρμογής. Για την πραγματοποίηση αυτών των αντισταθμιστικών μέτρων η ΚΥΑ που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 2005/36/ΕΚ ορίζει ότι η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται στις Σχολές Ξεναγών του Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΤΕΚ). Ωστόσο πολλοί δεν μπόρεσαν να πραγματοποιήσουν πρακτική άσκηση για μακρό χρονικό διάστημα καθώς, μετά την κατάργηση του ΟΤΕΚ, οι σχολές παραμένουν ανενεργές επί διετία. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, αποφασίστηκε από το ΣΑΕΠ να χορηγηθεί στους ενδιαφερομένους βεβαίωση συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων για την άσκηση του επαγγέλματος και δελτίο ταυτότητας ξεναγού χωρίς την πραγματοποίηση των αντισταθμιστικών μέτρων, εφόσον εκείνα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν.* Επίσης, ανελήφθη πρωτοβουλία από τα συναρμόδια υπουργεία για τροποποίηση της ΚΥΑ προς αποδέσμευση των αντισταθμιστικών μέτρων από τη λειτουργία των Σχολών Ξεναγών (υποθέσεις 163698, 167324/2013).

Άσκηση επαγγέλματος αποκλειστικής νοσοκόμας από πολίτες Ουκρανίας

Για την άσκηση του επαγγέλματος αποκλειστικής νοσοκόμας από πολίτες τρίτων χωρών απαιτείται η προσκόμιση πιστοποιητικού αμοιβαιότητας που χορηγείται από το Υπουργείο Εξωτερικών. Ωστόσο, σχετικά αιτήματα πολιτών Ουκρανίας δεν ικανοποιούνται, με την αιτιολογία ότι το αντίστοιχο επάγγελμα του βοηθού νοσηλευτή δεν υφίσταται ως αυτόνομη επαγγελματική δραστηριότητα στην εν λόγω χώρα. Ο Συνήγορος πρότεινε στο Υπουργείο Υγείας, στο πλαίσιο των αρχών της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, να εξαιρεθούν από την υποχρέωση προσκόμισης πιστοποιητικού αμοιβαιότητας όσες Ουκρανές κατείχαν ισχυρή άδεια εργασίας στην Ελλάδα κατά τις 9.4.2012, ημερομηνία έναρξης ισχύος των διατάξεων της οικείας υπουργικής απόφασης. Τούτο διότι διαφορετικά θα έχαναν το δικαίωμα άσκησης του επαγγέλματος, παρ' ότι το ασκούν νόμιμα επί σειρά ετών στην Ελλάδα. Το υπουργείο προέβη στην έκδοση νέας υπουργικής απόφασης, σύμφωνα με την οποία άδειες εργασίας που έχουν εκδοθεί έως τις 9.4.2012 εξακολουθούν να ισχύουν χωρίς να απαιτείται πιστοποίηση αμοιβαιότητας (υποθέσεις 168034, 168309, 168826/2013).*

Άσκηση του επαγγέλματος της κατ' οίκον διδασκαλίας

Για την εξασφάλιση άδειας κατ' οίκον διδασκαλίας ο Ν. 2545/1940 προέβλεπε ότι οι άρρενες όφειλαν να προσκομίσουν πιστοποιητικό στρατολογικής κατάστασης. Ο Συνήγορος ζήτησε από το Υπουργείο Παιδείας να καταργηθεί η ως άνω προϋπόθεση, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι αποτελεί κατάλοιπο παρωχημένης νομοθεσίας. Εξάλλου δημιουργεί συνθήκες άνιση μεταχείρισης καθώς έχει καταργηθεί ήδη από το έτος 1986 για τη χορήγηση άδειας διδασκαλίας σε φροντιστήρια, δεν υφίσταται για την άσκηση σειράς άλλων επαγγελμάτων στον ιδιωτικό τομέα και είναι εξαιρετικά δυσμενής για τους νέους που πλήττονται από την ανεργία, δημιου-

ώντας το κατάλληλο εργασιακό κλίμα για την προσφορά «μαύρης εργασίας». Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου* και την αντικατάσταση της άδειας κατ' οίκον διδασκαλίας με αναγγελία έναρξης άσκησης επαγγέλματος, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3919/2011, εκδόθηκε υπουργική απόφαση. Με αυτήν το πιστοποιητικό στρατολογικής κατάστασης δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των απαιτούμενων δικαιολογητικών για την αναγγελία έναρξης ή την επικαιροποίηση άσκησης της προαναφερόμενης επαγγελματικής δραστηριότητας (υπόθεση 157457/2012).

Άσκηση ναυτικού επαγγέλματος από απόστρατους αξιωματικούς

Για την άσκηση του ναυτικού επαγγέλματος σε εμπορικά πλοία απαιτείται η κατοχή αποδεικτικών ναυτικής ικανότητας σύμφωνα με τα πρότυπα της Διεθνούς Σύμβασης STCW 1978. Το οικείο Βασιλικό Διάταγμα (ΒΔ) του 1954 προέβλεπε ότι οι απόστρατοι μόνιμοι αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού αποκτούν αυτοδικαίως αποδεικτικά ναυτικής ικανότητας (δίπλωμα ή πτυχίο Εμπορικού Ναυτικού), με την προϋπόθεση ότι η αποστράτευσή τους δεν οφειλόταν σε επαγγελματική ανικανότητα. Ωστόσο, το Υπουργείο Ναυτιλίας αρνήθηκε τη συμμετοχή αποστράτων σε διαδικασίες εκπαίδευσης στο Κέντρο Επιμόρφωσης Στελεχών Εμπορικού Ναυτικού (ΚΕΣΕΝ), με την αιτιολογία ότι τα αποδεικτικά ναυτικής ικανότητας που κατέχουν δεν ανταποκρίνονται στα ελάχιστα επίπεδα εκπαίδευσης που ορίζει η διεθνής σύμβαση. Ο Συνήγορος ζήτησε να παρασχεθεί στους ενδιαφερομένους η δυνατότητα πρόσβασης στο ΚΕΣΕΝ, επειδή αφενός οι διατάξεις του ΒΔ δεν είχαν ακόμη καταργηθεί, αφετέρου οι απόστρατοι του Πολεμικού Ναυτικού διαθέτουν κατά τεκμήριο τις απαιτούμενες γνώσεις λόγω της προϋπηρεσίας τους. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου,* εκδόθηκε ο Ν. 4150/2013 που καταργεί το ΒΔ και προβλέπει ότι με ΠΔ θα καθοριστούν οι ελάχιστες υποχρεωτικές απαιτήσεις εκπαίδευσης για την απόκτηση πιστοποιητικών ναυτικής ικανότητας από τους προαναφερόμενους αξιωματικούς (υποθέσεις 158990, 159307, 159680/2012).

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Πρόσβαση σε στοιχεία συνυποψηφίων σε διαδικασίες επιλογής προσωπικού

Πολύ σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της διαφάνειας θεωρεί ο Συνήγορος την προσθήκη όρου, σε ανακοινώσεις πρόσληψης προσωπικού, που αφορά την υποχρέωση των αρμόδιων υπηρεσιών να παρέχουν στους υποψηφίους δυνατότητα πρόσβασης σε στοιχεία που αφορούν τους συνυποψηφίους τους, προκειμένου να μπορούν να ασκήσουν το αυτονόητο δικαίωμά τους για ενδεχόμενη προσβολή των πινάκων κατάταξης υποψηφίων. Συγκεκριμένα, κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου, η Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΓΔΑΠΚ) του Υπουργείου Πολιτισμού ενημέρωσε τις κεντρικές, περιφερειακές και ειδικές περιφερειακές υπηρεσίες ότι ο σχετικός όρος θα πρέπει να αναγράφεται ρητά στις ανακοινώσεις πρόσληψης προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου (υπόθεση 151889/2012). Το ίδιο έπραξε και ο ΟΑΕΔ κατόπιν αναφορών που υπέβαλαν στον Συνήγορο ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί Επαγγελματικής Σχολής (ΕΠΑΣ) (υπόθεση 157280/2012).

Εκλεγμένοι σε θέσεις μελών ΔΕΠ διαμαρτυρήθηκαν για επιλεκτικούς διορισμούς, μη υποκειμένους σε αντικειμενικά κριτήρια, αλλά και για την άρνηση των υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας να χορηγήσουν επικαιροποιημένα αντίγραφα του καταλόγου όσων αναμένουν διορισμό ή τον ακριβή αριθμό κατάταξής τους, στοιχεία τα οποία τηρούνταν και δημοσιεύονταν τουλάχιστον μέχρι το 2011. Στην απάντησή του, το υπουργείο ισχυρίστηκε ότι τέτοιος κατάλογος δεν υφίσταται ως δημόσιο έγγραφο ούτε προβλέπεται στην κείμενη νομοθεσία, ενώ η κατάρτιση και η δημοσίευσή του θα συνιστούσαν μη νόμιμη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

 Ο Συνήγορος εστίασε στην τήρηση της αρχής της διαφάνειας και στην υποχρέωση υπόδειξης εναλλακτικού τρόπου

με τον οποίο οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λάβουν γνώση για την πρόοδο της διαδικασίας διορισμών στη βάση γενικών και αντικειμενικών κριτηρίων προτεραιότητας.

Επισημάνει μάλιστα ότι, σύμφωνα με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, τα ονοματεπώνυμα των διοριστέων «αποτελούν προσωπικά δεδομένα χωρίς ευαίσθητο χαρακτήρα» και «η αρχή της διαφάνειας επιβάλλει τη δημοσίευση των δεδομένων αυτών και χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων». Παράλληλα, επισημάνθηκε ότι ο σταδιακός διορισμός των μελών ΔΕΠ που έχουν εκλεγεί από τα ΑΕΙ επιβάλλει την εξειδίκευση των όρων υπό τους οποίους το υπουργείο επιλέγει τους εκάστοτε διοριζόμενους, οπότε η διοίκηση οφείλει να επανεκτιμήσει το ενδεχόμενο κατάρτισης πίνακα διοριστέων με χρονολογική σειρά παραλαβής των οικείων πρυτανικών πράξεων διορισμού. Το υπουργείο δεν έχει ακόμη ανταποκριθεί (υπόθεση 163141/2013).

Τρόπος πληρωμής απασχολουμένων σε προγράμματα του ΙΝΕΔΙΒΙΜ

Τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου ζήτησαν υποψήφιοι προς απασχόληση σε προγράμματα του Ιδρύματος Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα πληρωμής τους με Απόδειξη Επαγγελματικής Δαπάνης (ΑΕΔ) αντί με Απόδειξη Παροχής Υπηρεσιών (ΑΠΥ), όπως απαιτούσε ο φορέας. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι κατά τον χρόνο έκδοσης της σχετικής πρόσκλησης, βάσει της οποίας επελέγησαν για σύναψη σύμβασης έργου οι ενδιαφερόμενοι, το ΙΝΕΔΙΒΙΜ εξαιρείτο από τις διατάξεις που προέβλεπαν την έκδοση ΑΠΥ για τους εν λόγω συμβασιούχους. Επιπλέον, υποστήριξε ότι, εφόσον βάσει των διατάξεων του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ) απαλλάσσονται από την υποχρέωση τήρησης βιβλίων φυσικά πρόσωπα των οποίων τα ακαθάριστα έσοδα από παροχή υπηρεσιών ανέρχονται στα 5.000 ευρώ, οι ενδιαφερόμενοι δύνανται να πληρωθούν με ΑΕΔ. Τέλος, υπογράμμισε ότι η υποχρεωτική εγγραφή στον ΟΑΕΕ και το συνεπαγόμενο

κόστος, που είναι δυσανάλογο του τελικού οφέλους του εργαζομένου, ενδέχεται να αποτελέσουν αντικίνητρα για τους άνεργους να μετέχουν σε διαδικασίες επιλογής στα προγράμματα του ΙΝΕΔΙΒΙΜ σε μια χρονική περίοδο όπου το εισόδημα των πολιτών έχει πληγεί σημαντικά. Τα ανωτέρω ζητήματα αποτέλεσαν αντικείμενο συνεργασίας του Συνηγόρου με στελέχη του ΙΝΕΔΙΒΙΜ, με αποτέλεσμα την πρόβλεψη πληρωμής με ΑΕΔ, και όχι με ΑΠΥ, για όσους υποψηφίους πρόκειται να απασχοληθούν με αμοιβή μέχρι 5.000 ευρώ.*

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ

Στην κοινωνική ασφάλιση παρατηρούνται μείζονα προβλήματα και αμφισβητήσεις όσον αφορά τις ασφαλιστικές εισφορές, την τεκμηρίωση του ασφαλιστικού δεσμού των πολιτών και τις ασφαλιστικές παροχές. Οι αναφορές προς τον Συνήγορο δείχνουν ότι η ασφαλιστική διοικητική δράση χαρακτηρίζεται συχνά από ακραία στενή γραμματική ερμηνεία και εφαρμογή, που ακυρώνει τον σκοπό διατάξεων που σχετίζονται, λόγου χάρι, με την προστασία ευπαθών ομάδων από τις συνέπειες της μακροχρόνιας ανεργίας, με την παραμονή των ελεύθερων επαγγελματιών εντός του ασφαλιστικού συστήματος κ.ά. Η ποιότητα των ασφαλιστικών παροχών συναρτάται με πολλούς παράγοντες, όπως το ύψος της παροχής, ο χρόνος χορήγησης, η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές από το κοινωνικό σύνολο και ο βαθμός εμπέδωσης της αναγκαίας δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, που προϋποθέτει σαφείς κανόνες δικαίου και αποφυγή αιφνιδιαστικών αλλαγών. Από το 2010 έως σήμερα ωστόσο έχουν επέλθει περίπου 17 αλλαγές της ασφαλιστικής νομοθεσίας και έχουν εκδοθεί περί τις 40 κεντρικές εγκυκλίους. Σημειωτέον ότι το ΣτΕ αναγνωρίζει πως, επειδή η κοινωνική νομοθεσία είναι περίπλοκη και ασαφής, δυσχεραίνει τους ασφαλισμένους όχι μόνο στην ορθή άσκηση των δικαιωμάτων τους, αλλά πολλές φορές και στην έγκαιρη και ορθή εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς τα

ασφαλιστικά ταμεία. Επομένως η σωστή και έγκαιρη πληροφόρηση είναι μείζονος σημασίας. Η ταχύτητα όμως των αλλαγών που επήλθαν το τελευταίο χρονικό διάστημα καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη τη δυνατότητα παρακολούθησης και κατανόησής τους ακόμη και από ειδικούς. Ως εκ τούτου σημαντικό ποσοστό των υποθέσεων που υποβλήθηκαν το 2013 στον Συνήγορο αφορούσαν θέματα ερμηνείας, έγκαιρης πληροφόρησης και παραβίασης βασικών αρχών του κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου. Συμπερασματικά, πρέπει να διανυθεί πολύς δρόμος για να δύναται να θεωρηθεί ότι έχει εξασφαλιστεί μια ελάχιστη, έστω, αποδεκτή ποιότητα κοινωνικών παροχών.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ

Περιορισμοί και καθυστερήσεις στη χορήγηση ασφαλιστικών παροχών, εφάπαξ αποζημιώσεις και συντάξεις

Στις ετήσιες εκθέσεις του ο Συνήγορος έχει επανειλημμένως καταλήξει στη διαπίστωση ότι οι καθυστερήσεις στη χορήγηση κοινωνικοασφαλιστικών παροχών ταλαιπωρούν τους πολίτες και τους εμποδίζουν να προβούν σε στοιχειώδη οικονομικό προγραμματισμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση των συνταξιούχων της ΔΕΗ, που αναμένουν τη χορήγηση του εφάπαξ βοηθήματος για μεγάλο και άδηλο χρονικό διάστημα. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι ο ασφαλιστικός φορέας της ΔΕΗ δεν τηρεί τις θεσμοθετημένες χρονικές προθεσμίες διεκπεραίωσης των αιτημάτων των ασφαλισμένων του και δεν ορίζει συγκεκριμένη προθεσμία για την καταβολή του εφάπαξ βοηθήματος. Μάλιστα, ούτε καν στην ιστοσελίδα του ταμείου δεν αναρτάται σε εμφανές σημείο ανακοίνωση προς ενημέρωση των συνταξιούχων για την υφιστάμενη καθυστέρηση ή για την πορεία εξέτασης των αιτήσεών τους ή έστω για την τηρούμενη σειρά προτεραιότητας (υπόθεση 164301/2013).

Προβλήματα καθυστέρησης παρατηρήθηκαν στην καταβολή των εφάπαξ βοηθημάτων και σε πρώην εργαζομένους σε δημοτικούς παιδικούς σταθμούς που

λόγω των αναδιαρθρώσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση συγχωνεύτηκαν σε ευρύτερα οργανωτικά σχήματα. Ως αποτέλεσμα, μεταφέρθηκαν σε αυτά και τα ταμειακά υπόλοιπα, τα οποία περιείχαν και τις αντίστοιχες κρατήσεις των εργαζομένων για την απονομή των εφάπαξ βοηθημάτων. Οι οργανισμοί επικαλούνται ως λόγο της μεγάλης καθυστέρησης στην καταβολή των αναλογούντων βοηθημάτων την οικονομική στενότητα (υπόθεση 172853/2013).

Επίσης, ο Συνήγορος συνεχίζει να δέχεται αναφορές πολιτών που διαμαρτύρονται για πολύμηνη καθυστέρηση στην έκδοση των συνταξιοδοτικών πράξεων κύριας σύνταξης, ως εκ τούτου και στην καταβολή των συντάξεών τους, καθυστέρηση η οποία καταλήγει να υπερβαίνει τα δύο έτη σε περίπτωση εμπλοκής πέραν του ενός ασφαλιστικών οργανισμών, όπως συμβαίνει στη διαδοχική ασφάλιση. Χαρακτηριστική περίπτωση ήταν η καθυστέρηση απονομής κύριας σύνταξης σε πολίτη που είχε χρόνο ασφάλισης σε ασφαλιστικούς φορείς της Ελλάδας (ΤΑΠ-ΟΤΕ και ΝΑΤ) και της Σουηδίας, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της διαδοχικής ασφάλισης και της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί διακινούμενων εργαζομένων. Χρειάστηκαν πάνω από τρία έτη και η παρέμβαση του Συνηγόρου για να εκδοθεί η συνταξιοδοτική απόφαση και να ενημερωθεί ο σουηδικός ασφαλιστικός οργανισμός (υπόθεση 158905/2012).

Παράλληλα, πολλές αναφορές έχουν ως αντικείμενο καθυστερήσεις στην εκκαθάριση κύριων συντάξεων από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΟΑΕΕ παρά το γεγονός ότι η συνταξιοδοτική πράξη έχει εκδοθεί προ μηνών. Ο Συνήγορος επισήμανε στον ΟΑΕΕ ότι αυτή η καθυστέρηση, προστιθέμενη στον χρόνο που απαιτήθηκε για την έκδοση της συνταξιοδοτικής απόφασης, είναι ενδεικτική σοβαρής μορφής κακοδιοίκησης (υπόθεση 167575/2013).

Στον κλάδο της επικουρικής ασφάλισης η

υπέμετρη καθυστέρηση στην απονομή των συντάξεων αποτελεί τον κανόνα. Έχοντας δεχθεί και το 2013 σωρεία αναφορών για τη μεγάλη καθυστέρηση στην απονομή της επικουρικής σύνταξης από το TEAIT-TEAYEK, ο Συνήγορος απηύθυνε πόρισμα στον Υπουργό Εργασίας όπου διατυπώνονται προτάσεις για την επίλυση του προβλήματος, αξιοποιώντας την από 1.1.2013 ένταξη του ταμείου στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Ακραία περίπτωση καθυστέρησης και παθολογείας στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης είναι η καθυστέρηση πρωτοκόλλησης αιτήσεων στο ΓΛΚ. Ο Συνήγορος, με επιτόπιες επισκέψεις κλιμακίου του στη Διεύθυνση Συντάξεων του ΓΛΚ, διαπίστωσε τη συσσώρευση εισερχόμενων αλλά και εξερχόμενων αιτήσεων που δεν φέρουν αριθμό πρωτοκόλλου στο Τμήμα Αρχείου-Πρωτοκόλλου. Το πρόβλημα πρωτοκόλλησης οφείλεται μεταξύ άλλων: α) στην αύξηση των εισερχόμενων συνταξιοδοτικών αιτήσεων λόγω της μαζικής αποχώρησης των υπαλλήλων από την ενεργό υπηρεσία τους, β) στην κατάθεση πληθώρας ερωτήσεων των ήδη συνταξιούχων λόγω της συνεχούς απρόβλεπτης μεταβολής της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας, γ) στα αιτήματα αναγνώρισης πλασματικών χρόνων βάσει των διατάξεων του Ν. 3865/2010 και δ) στην ταυτόχρονη αποχώρηση έμπειρου στελεχιακού δυναμικού της Διεύθυνσης Συντάξεων του ΓΛΚ.

Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η εκπρόθεσμη πρωτοκόλληση, που κλιμακωτά οδηγεί σε περαιτέρω καθυστέρηση της εξέτασης των αιτήσεων, αφενός γεννά δικαίωμα αποζημίωσης του πολίτη σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, αφετέρου ενδέχεται να οδηγήσει ακόμη και σε απώλεια συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.

Η Διεύθυνση Προσωπικού του ΓΛΚ υποστήριξε ότι η αναστολή προσλήψεων έχει

δημιουργήσει οξύ πρόβλημα υποστελέχωσης σχεδόν στο σύνολο των υπηρεσιών του και ότι επίκειται να διατεθούν και να τοποθετηθούν 10 επιπλέον υπάλληλοι κατηγορίας ΔΕ. Το πρόβλημα εξακολουθεί να υφίσταται (υπόθεση 160424/2012).

Αναζήτηση χρηματικών ποσών για αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές

Η αναζήτηση χρηματικών ποσών εκ μέρους των ασφαλιστικών οργανισμών για αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές του παρελθόντος έχει απασχολήσει κατ' επανάληψη στο παρελθόν τον Συνήγορο. Αποτελεί μείζονος σημασίας ζήτημα για τους ενδιαφερομένους, διότι σε πολλές περιπτώσεις αφορά μεγάλα χρηματικά ποσά.

Σύμφωνα με συγκεκριμένη αναφορά, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, κατ' εφαρμογή τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, αναζήτησε εντόκως αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά για συντάξιμες αποδοχές. Τα ποσά αφορούσαν όχι μόνο το χρονικό διάστημα που οριζόταν στη δικαστική απόφαση, αλλά και τρία επιπλέον έτη κατά τα οποία συνέχιζε παρανόμως ο οργανισμός να καταβάλλει τη σύνταξη παρά το γεγονός ότι είχε ήδη εκδοθεί, αλλά παρέμενε ανεκτέλεστη, ανακλητική απόφαση του αρμόδιου διευθυντή του υποκαταστήματος.

Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι δεν υφίσταται αμφισβήτηση ως προς το κατά πόσον πρέπει να επιστρέψει ο πολίτης, σε εκτέλεση της δικαστικής απόφασης και μάλιστα εντόκως, τα ποσά που εισέπραξε έως την έκδοση της δικαστικής απόφασης – ή έστω έως την έκδοση της ανακλητικής απόφασης του διευθυντή. Το κρίσιμο ζήτημα είναι το κατά πόσον το ΙΚΑ νομιμοποιείται, τυπικά και ουσιαστικά, να ζητάει από τον ασφαλισμένο έντοκη επιστροφή παροχών οι οποίες κατεβλήθησαν από καθυστερήσεις και λάθη του ίδιου του φορέα, δεδομένου ότι η υπόθεση είχε από πενταετία κριθεί δικαστικά.³ Η θέση του

3. Σύμφωνα και με γνωμοδότηση του ΝΣΚ, η οποία έγινε αποδεκτή από τη διοίκηση, στις περιπτώσεις όπου αναζητούνται αχρεωστήτως –πλην καλόπιστα– εισπραχθείσες παροχές, ο τόκος της παραγρ. 4 του άρθρου 40 του ΑΝ 1846/1951 καταβάλλεται από το χρονικό σημείο όπου ο οφειλέτης λαμβάνει γνώση της οφειλής, μέσω της κοινοποίησης της απόφασης καταλογισμού, ενώ στις περιπτώσεις όπου υφίσταται δόλος από τον χρόνο καταβολής της αχρεώστητης παροχής.

Συνηγόρου έγινε δεκτή από τον φορέα (υπόθεση 141034/2011).

Σε άλλη περίπτωση, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ έστειλε ατομική ειδοποίηση σε πολίτη το 2012 για εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών ως κληρονόμο των αποβιωσάντων γονέων του, οι οποίες είχαν καταλογιστεί το 1992 και είχαν βεβαιωθεί το 1994. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις περί παραγραφής που διέπουν τη λειτουργία του οργανισμού, η παραπάνω οφειλή έχει παραγραφεί λόγω παρέλευσης δεκαετίας. Επιπροσθέτως, ο οργανισμός δεν είχε προβεί σε όλες εκείνες τις ενέργειες που προβλέπονται τόσο από τις σχετικές διατάξεις του νόμου περί δημόσιου λογιστικού ελέγχου των δαπανών του κράτους όσο και από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, προκειμένου να μπορεί να επικαλεστεί τη διακοπή της παραγραφής. Τελικά, το ΝΣΚ αποφάνθηκε ότι η αξίωση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για την είσπραξη των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών έχει υποκύψει στη δεκαετή παραγραφή στις 31.12.2004, δηλαδή από τη λήξη του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο βεβαιώθηκε υπό στενή έννοια η οφειλή (υπόθεση 154547/2012).

Πολυπλοκότητα ασφαλιστικής νομοθεσίας και προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της

Υπάλληλος του Δήμου Θεσσαλονίκης, ο οποίος στη συνέχεια μονιμοποιήθηκε επιλέγοντας ως συνταξιοδοτικό φορέα το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, προσέφυγε στον Συνήγορο διαμαρτυρούμενος για απόρριψη του αιτήματος συνταξιοδότησής του λόγω αναπηρίας. Κρίσιμο στοιχείο ήταν το γεγονός ότι κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης ο πολίτης παρέμενε τυπικά εργαζόμενος στον Δήμο Θεσσαλονίκης, στην πράξη όμως, λόγω προβλημάτων υγείας, βρισκόταν σε άδεια. Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι το υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, επικαλούμενο γενικό έγγραφο της Διοίκησης του ΙΚΑ, έθετε ως προϋπόθεση την προηγούμενη υποβολή παραίτησης του ενδιαφερομένου από τον δήμο, προκειμένου να

δικαιωθεί σύνταξη από την ημερομηνία παραίτησής του και μετά. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι το σκεπτικό στην εκδοθείσα απορριπτική απόφαση αφορά κοινούς ασφαλισμένους του ιδρύματος και όχι την κατηγορία των μόνιμων υπαλλήλων ΝΠΔΔ οι οποίοι επέλεξαν ως συνταξιοδοτικό φορέα το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Εν προκειμένω αγνοούνταν οι διατάξεις του νόμου, σύμφωνα με τις οποίες οι μονιμοποιηθέντες δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι ΝΠΔΔ που επέλεξαν το συνταξιοδοτικό καθεστώς του ΙΚΑ και βρίσκονται ή θα βρεθούν σε αναρρωτική άδεια ή διαθεσιμότητα ένεκα νόσου, βάσει γνωμάτευσης υγειονομικής επιτροπής του ΙΚΑ, δικαιούνται να ζητήσουν τη συνταξιοδότησή τους λόγω αναπηρίας. Με την ουσιαστική παρέμβαση και βοήθεια της Διοίκησης του ΙΚΑ ανακλήθηκε η επίμαχη απορριπτική απόφαση και εκδόθηκαν εγκριτικές αποφάσεις χορήγησης κύριας και επικουρικής σύνταξης λόγω αναπηρίας (υπόθεση 146567/2011).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδυασμού παραβίασης της νομιμότητας και κακοδιοίκησης αποτελεί η περίπτωση συνταξιούχου η επικουρική σύνταξη της οποίας χορηγήθηκε από το τέως Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ) με ημερομηνία έναρξης πολύ μεταγενέστερη της νόμιμης. Ειδικότερα, η ενδιαφερόμενη ζήτησε επανέλεγχο της ημερομηνίας έναρξης καταβολής της επικουρικής σύνταξής της, δεδομένου ότι, εφόσον είχε υποβάλει την αρχική αίτηση συνταξιοδότησης τον Ιούλιο του 2008, θα έπρεπε να συνταξιοδοτηθεί από τον Φεβρουάριο του 2011, καθώς εισηγήθη στην προαιρετική ασφάλιση του τ. ΕΤΕΑΜ προκειμένου να συμπληρώσει τις 4.500 ημέρες ασφάλισης. Εντούτοις της χορηγήθηκε σύνταξη από τον Ιούνιο του 2012, στερώντας της τα ποσά σύνταξης που αντιστοιχούσαν στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα. Αιτία του προβλήματος ήταν ο συνδυασμός των μεγάλων καθυστερήσεων που παρατηρήθηκαν κατά τη διαβίβαση των σχετικών εγγράφων από τα ταμεία διαδοχικής της ασφάλισης (το τ. ΤΕΑΥΕΚ απάντησε με καθυστέρηση τριών περίπου ετών), της πλημμελούς εφαρμογής της νομοθεσίας, αλλά και του ελλιπέστατου

συντονισμού μεταξύ των συναρμόδιων μονάδων του ίδιου υποκαταστήματος. Συγκεκριμένα, ενώ η σχετική αίτηση της αναφερομένης εκκρεμούσε, της υπεδείχθη, προφανώς εσφαλμένα, να υποβάλει νέα αίτηση. Παράλληλα απορρίφθηκε παρανόμως η αρχική λόγω έλλειψης των χρονικών προϋποθέσεων. Ωστόσο, ήδη την ημέρα έκδοσης της απορριπτικής απόφασης είχε αναγνωρισθεί από το Γραφείο Ειδικών Θεμάτων του ίδιου υποκαταστήματος ο ασφαλιστικός χρόνος που υπολειπόταν για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Η αναφερόμενη προσέφυγε στην Τοπική Διοικητική Επιτροπή (ΤΔΕ) καταγγέλλοντας την καθυστερημένη έναρξη καταβολής της σύνταξής της, αλλά η ένστασή της απορρίφθηκε λόγω ασάφειας (υπόθεση 165278/2013).

Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, που αμφισβήτησε τη νομιμότητα της απορριπτικής απόφασης και τη σκοπιμότητα υποβολής νέας αίτησης, ο διευθυντής επανεισήγαγε στην ΤΔΕ την ένσταση με θετική εισήγηση, στην οποία γίνονταν ρητή μνεία των επισημάτων του Συνηγόρου. Η ένσταση έγινε τελικά δεκτή και η αναφερόμενη έλαβε τις συντάξεις 17 μηνών, τις οποίες είχε παρανόμως στερηθεί.

Τέλος, ο Συνήγορος έλαβε αναφορές με θέμα την άρνηση χορήγησης συμπληρωματικού εφάπαξ βοηθήματος σε διοικητικά αποκατασταθέντες από το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας των Απασχολούμενων στα Σώματα Ασφαλείας (ΤΕΑΠΑΣΑ). Το ΤΕΑΠΑΣΑ απέρριψε τα αιτήματα για χορήγηση συμπληρωματικού εφάπαξ επί όλων των εκκρεμών μέχρι τις 20.2.2012 (ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του Ν. 4052/2012) αιτημάτων. Ειδικότερα, επικαλέστηκε το άρθρο 138, παράγρ. 2α' του Ν. 4052/2012, στο οποίο αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι οι μέτοχοι του ΤΕΑΠΑΣΑ που εξέρχονται του Σώματος της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ) και καθ' οιονδήποτε τρόπο αποκαθίστανται διοικητικά (με νόμο, δικαστική ή διοικητική απόφαση), αλλά δεν επανέρχονται στην ενεργό υπηρεσία για παροχή εργασίας δεν δικαιούνται συμπληρωματικό εφάπαξ βο-

ήθημα για τον εκτός υπηρεσίας διανυθέντα χρόνο.

Απευθυνόμενος στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ο Συνήγορος επισήμανε ότι: α) βάσει ρητής πρόβλεψης στον ανωτέρω νόμο, η διακοπή καταβολής συμπληρωματικού εφάπαξ βοηθήματος αφορά τους διοικητικά αποκαθισταμένους μετόχους μετά τις 20.2.2012 και β) η διαδικασία της διοικητικής αποκατάστασης ολοκληρώνεται με τη δημοσίευση σχετικής απόφασης της αρμόδιας υπηρεσίας, η οποία έλαβε χώρα πριν από την κρίσιμη ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του νόμου. Το ΝΣΚ, στην υπ' αριθμ. 110/2013 γνωμοδότηση, υπογραμμίζει την άποψη του Συνηγόρου και συμπεραίνει ότι πρέπει να χορηγηθεί το συμπληρωματικό εφάπαξ βοήθημα στους ήδη διοικητικά αποκατασταθέντες. Αναμένεται η απόφαση του αρμόδιου υπουργού (υπόθεση 157142/2012).

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Απώλεια δικαιώματος κατάταξης σε κατώτερη ασφαλιστική κατηγορία και επιβολή προστίμων και προσαυξήσεων λόγω εκπρόθεσμης εξόφλησης εισφορών

Στον Συνήγορο απευθύνθηκαν ασφαλισμένοι του ΟΑΕΕ ισχυριζόμενοι ότι απώλεσαν δικαιώματα ή επιβαρύνθηκαν με πρόστιμα και προσαυξήσεις λόγω φερόμενης καθυστέρησης απόδοσης των εισφορών, τις οποίες ωστόσο οι ίδιοι είχαν καταβάλει εμπρόθεσμα με το σύστημα ταχυπληρωμής μέσω ΕΛΤΑ ή μέσω τραπεζών. Διαπιστώθηκε ότι ο χρόνος τελικής πίστωσης ή μεταφοράς ποσών μέσω Διαδικτύου διαφοροποιείται κάθε φορά, αναλόγως των σχετικών διαδικασιών λειτουργίας της τράπεζας με την οποία συνεργάζεται το ταμείο, ή συνδέεται με προβλήματα μεταφοράς δεδομένων από τα ΕΛΤΑ και μη ενσωμάτωσης στο μηχανογραφικό σύστημα του ΟΑΕΕ της εμπρόθεσμης εξόφλησης εισφορών.

Ο Συνήγορος πρότεινε στον ΟΑΕΕ να εξετάσει συνολικά το θέμα, σε συνεργασία με τα πιστωτικά ιδρύματα με τα οποία έχει συνάψει τις σχετικές συμβάσεις και τα ΕΛΤΑ, και να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να μη θεωρούνται εκπρόθεσμοι οι πολίτες οι οποίοι καταβάλλουν τις εισφορές τους εντός της τελευταίας ημέρας του μήνα και δεν φέρουν ευθύνη για την καθυστέρηση απόδοσης (ενδεικτικές υποθέσεις 168469, 170258, 170289, 173509/2013).

Ενδεικτικά, ασφαλισμένος στον ΟΑΕΕ είχε κατ' αρχήν απολέσει το προβλεπόμενο στο άρθρο 32, παράγρ. 5 του Ν. 4075/2012 δικαίωμα επιλογής κατάταξης σε κατώτερη ασφαλιστική κατηγορία. Ως αιτία απώλειας του δικαιώματος προβλήθηκε η φερόμενη ως εκπρόθεσμη εξόφληση εισφορών του, παρ' ότι ο ενδιαφερόμενος είχε αποδεδειγμένα προβεί μέσω Διαδικτύου στην εμπρόθεσμη καταβολή.

 Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι, όταν είναι δεδομένη η εμπρόθεσμη εντολή καταβολής, τυχόν χρονοκαθυστέρηση στην πίστωση του ποσού από την τράπεζα στις συναλλαγές της με το ταμείο δεν πρέπει να συνιστά λόγο απώλειας του δικαιώματος.

Τυχόν απώλεια του δικαιώματος κατάταξης σε κατώτερη ασφαλιστική κατηγορία καταρρίπτει, πέραν του γράμματος, και τον σκοπό της διάταξης, που ορθώς εισηχθή προκειμένου να διευκολύνει την προσπάθεια επαγγελματιών να παραμείνουν εντός του ασφαλιστικού συστήματος προς όφελος και του ασφαλιστικού κεφαλαίου. Η πρόταση του Συνηγόρου ήταν να ενεργοποιηθεί το δικαίωμα από αιτήσεως, χωρίς προσφυγή σε ΤΔΕ. Εντούτοις, η αποδοχή της εμπρόθεσμης καταβολής και κατά συνέπεια η ασφαλιστική ανακατάταξη κρίθηκαν τελικά από την αρμόδια ΤΔΕ.

Διπλή παρακράτηση εισφορών κλάδου υγείας από τον ΟΑΕΕ

Ο Συνήγορος δέχθηκε πλήθος αναφορών

με αντικείμενο τη διπλή παρακράτηση εισφορών κλάδου υγείας από τον ΟΑΕΕ παρά τη ρύθμιση του θέματος με σαφή και ειδική διάταξη.⁴ Στη βάση της εν λόγω διάταξης και λαμβανομένου υπόψη σχετικού εγγράφου της Γενικής Διεύθυνσης Κοινωνικής Ασφάλισης του Υπουργείου Εργασίας,⁵ το οποίο τονίζει την ανάγκη εφαρμογής του ισχύοντος νομικού πλαισίου, προτάθηκε από τον Συνήγορο η άμεση ικανοποίηση των σύννομων αιτημάτων εξαίρεσης. Ωστόσο, τα τοπικά υποκαταστήματα δεν συμμορφώνονταν, εν αναμονή οδηγιών από τη Διοίκηση του ΟΑΕΕ. Τελικά, τον Σεπτέμβριο του 2013 ο Συνήγορος έλαβε διαβεβαίωση για την απαρύγκλιτη πλέον τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας σε όλες τις εκκρεμείς αιτήσεις (ενδεικτικές υποθέσεις 163281, 165486, 167623, 172574/2013).

Πρόγραμμα επιδότησης ασφαλιστικής εισφοράς ανέργων ηλικίας 55-64 ετών

Με το άρθρο 74 του Ν. 3863/2010 (όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 66 Ν. 3996/2011) δημιουργήθηκε δικαίωμα ένταξης ανέργων ηλικίας 55-64 ετών στο πρόγραμμα επιδότησης ασφαλιστικής εισφοράς, με προϋπόθεση τη συμπλήρωση 15 ετών ασφάλισης, χωρίς οφειλές σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα. Στον Συνήγορο τέθηκε το ζήτημα της αναπαιτούμενης απόρριψης ασφαλισμένου για ένταξη στο εν λόγω πρόγραμμα, ο οποίος διέθετε συνολικό ασφαλιστικό χρόνο στο ΙΚΑ και στον ΟΑΕΕ 24 ετών και 3 μηνών, χωρίς οφειλές.

Η απορριπτική απόφαση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ βασίστηκε σε έγγραφο του ΟΑΕΕ με το οποίο είχε απορριφθεί η χορήγηση της σχετικής βεβαίωσης. Ωστόσο, το ενημερωτικό σημείωμα του ΟΑΕΕ ήταν εσφαλμένο, καθώς ο φορέας είχε εκ παραδρομής θεωρήσει ότι επρόκειτο για αίτημα χορήγησης ασφαλιστικής ενημερότητας, της οποίας η έκδοση δεν είναι δυνατή όταν υπάρχουν ανεξόφλητες εισφορές.

4. Άρθρο 3 της ΥΑ 35/1385/1.9.1999.

5. Έγγραφο υπ' αριθμ. πρωτ. Φ.40035/12437/515/17.6.2013.

Ωστόσο το ΙΚΑ όφειλε, σύμφωνα με τη νομοθεσία, να διαπιστώσει τον διανυθέντα στον ΟΑΕΕ ασφαλιστικό χρόνο του κοινού ασφαλισμένου, καθώς ο ενδιαφερόμενος, κατά την υποβολή της αίτησης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, είχε προσκομίσει τα ασφαλιστικά βιβλιάρια του ΟΑΕΕ και μηχανογραφημένη αναλυτική αποτύπωση των καταβολών-εισφορών του στο εν λόγω ταμείο. Ο Συνήγορος ζήτησε την άμεση και οίκοθεν ανάκληση της απορριπτικής απόφασης, με παράκαμψη της χρονοβόρας διοικητικής διαδικασίας εκδίκασης της ένστασης. Παρ' όλα αυτά, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ενέμεινε στις απόψεις του, επικαλούμενο αδυναμία συνδυαστικού ελέγχου των εγγράφων του ΟΑΕΕ λόγω έλλειψης προσωπικού για την πραγματοποίηση τέτοιου ελέγχου. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στην αρμόδια προς εξέταση της ασκηθείσας ένστασης ΤΔΕ, τόνισε ότι η θέση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας κατά τον έλεγχο προϋποθέσεων ένταξης στο πρόγραμμα. Τούτο διότι προέκυπτε με ασφάλεια ο συνολικός εξοφλημένος ασφαλιστικός χρόνος που απαιτούνταν για την εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος αυτασφάλισης.

Επιπλέον, υπογράμμισε ότι κάθε περιοριστική ερμηνεία στον έλεγχο των προϋποθέσεων θα κατέρριπτε ανεπίτρεπτα όχι μόνο το γράμμα του νόμου, αλλά και αυτόν καθ' εαυτόν τον σκοπό του συγκεκριμένου, ανακουφιστικού για μια ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα πολιτών μέτρου, περιορίζοντας αδικαιολόγητα το εύρος εφαρμογής του.

Τελικά η ΤΔΕ, υιοθετώντας τις προτάσεις του Συνηγόρου, έκανε ομόφωνα αποδεκτή την ένσταση του ασφαλισμένου (υπόθεση 155748/2012).

Αναγνώριση ασφαλιστικού χρόνου με επίκληση έμμεσων αδιάσειστων στοιχείων

ΤΔΕ υποκαταστήματος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ απέρριψε ομόφωνα υποβληθείσα ένσταση για αναγνώριση ασφαλιστικού χρόνου κατά το 1954, επειδή ο ενιστάμενος παρέλειψε να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία από

τα οποία να προκύπτει ασφάλιση για το επίδικο χρονικό διάστημα. Από την έρευνα του Συνηγόρου ήλθαν σε γνώση του ενδιαφερομένου κρίσιμα στοιχεία που ενδυνάμωναν τον ισχυρισμό του για ασφαλισμένο χρόνο εργασίας και το 1954. Τέτοια ήταν η, εντός του κρίσιμου έτους, άδεια 10 ημερών, που προέκυπτε από το βιβλιάριο ασθενείας, για την οποία έλαβε επίδομα ασθενείας, γεγονός που πιστοποιεί ασφαλισμένη εργασία και για κάποιες μέρες του 1954, καθώς και βεβαίωση του ΟΑΕΔ από την οποία προέκυπτε επιδότηση ανεργίας για 125 ημέρες το 1955.

Ο Συνήγορος επισήμανε στο υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ότι τα νέα στοιχεία δεν καταλείπουν αμφιβολίες ότι στο υπό κρίση χρονικό διάστημα διέτρεξε πραγματικός ασφαλισμένος χρόνος εργασίας, αφού η ασφάλιση αυτή αποτελούσε προϋπόθεση ώστε να θεμελιωθεί δικαίωμα τόσο για άδεια ασθενείας όσο και για χορήγηση επιδόματος ανεργίας. Υπογράμμισε δε την υφιστάμενη δυνατότητα επανεξέτασης της απόφασης, στην περίπτωση πράξεων σχετικών με την κοινωνική ασφάλιση, με βάση τις αρχές της χρηστής διοίκησης, της νομιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, εφόσον αυτός επικαλείται οφινεγή στοιχεία ή στοιχεία προϋφιστάμενα της έκδοσης της πράξης (ΣτΕ 1043/2007, 1007/2008, 3316/2008). Μετά την πρόταση του Συνηγόρου, η υπόθεση συζητήθηκε εκ νέου στην ΤΔΕ και αναγνωρίστηκαν στον προσφεύγοντα 180 ημέρες εργασίας για το έτος 1954 (υπόθεση 155865/2012).

Υποχρεωτικότητα καταβολής εισφορών και ταυτόχρονος αποκλεισμός από τη δυνατότητα λήψης μερίσματος

Ο Συνήγορος διαμεσολάβησε σε υποθέσεις όπου οι ασφαλισμένοι ζήτησαν τη διακοπή της παρακράτησης εισφορών και τη διαγραφή τους από τα μητρώα ασφαλισμένων του Μετοχικού Ταμείου Στρατού (ΜΤΣ), κάνοντας χρήση του δικαιώματος επιλογής που τους παρέχει το άρθρο 39 του Ν. 2084/1992. Οι αναφερόμενοι κατετάγησαν

στην ΕΛΑΣ και είναι ασφαλισμένοι στο τ. ΤΣΜΕΔΕ και εγγεγραμμένοι στο ΤΕΕ. Το ταμείο, επικαλούμενο τις διατάξεις του ΠΔ 10/1926 για να υποστηρίξει την υποχρεωτικότητα της συμμετοχής των συγκεκριμένων πολιτών και του παγίου δικαιώματός του για κρατήσεις των εισφορών έως τη συνταξιοδότηση, αρνήθηκε τη διαγραφή τους από τα μητρώα του. Επίσης, για τον αποκλεισμό από τη μελλοντική, κατά την ωρίμανση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων, δυνατότητα λήψης μερίσματος, έγινε επίκληση του άρθρου 1 του Ν. 1105/1980, σύμφωνα με το οποίο μέρισμα από το ΜΤΣ λαμβάνουν μόνο όσοι δικαιώνονται στρατιωτικής σύνταξης.

Ο Συνήγορος, με έγγραφη παρέμβαση και συνεχείς τηλεφωνικές επικοινωνίες, επισήμανε προς το ταμείο ότι εφαρμόζει με άκαμπτο γραμματικό τρόπο τις καταστατικές διατάξεις, και μάλιστα μόνο αυτές, και ότι αγνοεί πλήρως το σύνολο της νεότερης, ειδικότερης και υπέρτερης τυπικής ισχύος νομοθετικής ρύθμισης περί του δικαιώματος επιλογής ασφαλιστικού φορέα (υπόθεση 116943/2007). Ύστερα από μακρά αδράνεια, αναβλητικότητα και αναποφασιστικότητα του ΜΤΣ και τη σύμφωνη με τις απόψεις του Συνηγόρου γνωμοδότηση του ΝΣΚ

Το ταμείο, παραθέτοντας και μέρος του εγγράφου του Συνηγόρου, αποφάσισε να διαγράψει τους ενδιαφερομένους και να αποδώσει τις παρακρατηθείσες υπέρ ΜΤΣ εισφορές στο τ. ΤΣΜΕΔΕ, νυν ΕΤΑΑ-ΤΣΜΕΔΕ.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2013) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.